

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena:
Na celý rok ... 4 koruny — hal.
Na pol roka ... 2 " — "
Na štvrt' roka ... 1 " — "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ:
JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 71. szám.
Sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy a nové
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dle terdžy.
Rukopisy sa nazpáť nedávajú.

Organizujeme kresťanskú ľudovú stranu.

Napísal: Štefan Haller, krajský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.

II. Potrebná je kresťanská ľudová strana?

Nachodia sa ľudia, ktorí o kresťanskej ľudovej strane hovoria, že nemá práva k jestvovaniu a to z tej príčiny, bo jej privlastňujú záhubný zástoj ohľadom evolúcie, vývinu kraja. Druhí zas držia ju len za zbytočnú. Ohľadom prvých treba nám na to poukázať, že politická strana, ktorá ohlasuje, zastáva a bráni kresťanské zásady, na život štátu a vývin krajiny nielen že záhubne neúčinkuje, lež oproti ako blahonosný faktor zvláštne prispieva ku pokojnému zveladeniu a pokroku. Poľažne tých druhých ale s úplným dôrazom to musíme tvrdiť, že **katolicizmus neodolateľne potrebuje takú politickú stranu, ktorá jeho záujmy, zodpovedne svojmu povolaniu, zmužile zastupuje v parlamente a v každom okamžení hotová je rozhodne brániť jeho sväté práva.**

Katolícka cirkev s jej filozofiou a mravoukou po všetky časy bola najlepšou vychovávateľkou a učiteľkou národov. Je toto tak absolútna pravda, potvrdili to nepodvratnými svedectvami všetkých vzdelaných národov, tak početní zvláštni štátnici, že za zbytočné držíme dokazovať to obšírnejšími dôvodami. Kresťanstvo je ztrázcem a lekárom mravného zdravia národov, pestovateľom a vyvíňovateľom všetkých tých vlastností, ktorými vládnuť musí tá ľudská hmota, na ktorej konsolidovaný štát chceme vybudovať.

Mohli by sme ostatne poslúžiť aj negatívnymi dôkazmi. Štátny poriadok má prítomne viacej nepriateľov ako kedykoľvek za predošlých časov. Jestvujú zvlášte organizované tábory, ktorých dejstvom smeruje na zničenie nacionálnych štátov. Kto o tom chce sa presvedčiť, nech pozornosťou sleduje spôsoby a prostriedky ich pokračovania. *Ponevác ich cieľom je oslabenie a znivočenie nácie, v prvom rade obracajú sa proti tým faktorom, v ktorých ku udržaniu štátu badajú najviacej energie. Je to však ako by k počudovaniu hodná náhoda, že tento faktor, ktorý predovšetkým, bez výnimky, vždy a všade zničiť zamýšľajú, je katolícka cirkev.* Napádajú ju úplnou zaľepenosťou a vzteklou náruživosťou, z čoho len to možno porozumeť, že pri ich snáhach k vyhubeniu nácie, jedine v nej spatrujú najväčšie prekážky. Túto ochranu hľadajú preto najsamprv odstrániť a až potom sa môžu priblížiť ku telesu štátu. Preto ju nešetria, zapierajú jej každé historické právo, pokračujú proti nej neslušne a bez všetkého ľudského citu. Zo sto strán začínajú ju dobýjať a deň po deň obnovujú ich nápady. Pri tomto dobýjaní dobrý je im každý prostriedok, bo čím zkazonosnejšia je zbraň, tým radšej ju potrebujú. Poľažne ich cieľov totiž, to im je vždy najmilšie, čo najviacej škodí štátu.

Taká politická strana teda, ktorá účinkovanie katolicizmu v dosavadných starých rozmeroch udržať a vplyv jeho zabezpečiť chce v celom obore verejného života, nielen že neni záhubná na vývin štátu, lež oproti je najsoznejším a najpotrebnejším jeho faktorom.

Čo sa týka našej druhej polôžky, že totiž katolicizmus potrebuje takú politickú stranu, ktorá v prevádzaní štát udržiavajúcich jej povinností, má ho brániť, chrániť, práva jeho zmužile zastávať, nasleduje to z tej skutočnosti, že žijeme v krajine, ktorá má parlamentárnu správu. Riadenie krajinského života prítomne prevádza sa z parlamentu. Parlament všetko shrňa v kruhu jeho kompetencie, ešte aj také otázky, o ktorých pred niekoľko rokmi ani by sme neboli mysleli, že ta patriť môžu. Ako korporácia, ktorá sa drží za suverennú, nezná poľa, ktoré možno by bolo pred ňou zatvoriť. Pri rozšírení kruhu jeho účinkovania, parlament aj poťažne nás katolíkov už tak ďaleko išiel, že i najvlastnejšie naše vnútorné záležitosti podriaďuje svojim nariadeniam. Prinútení sme teda parlament za to považovať, čo on skutočne je, za medzítka totiž štátnej omnipotencie, ktoré všetkým výkonom jeho moci dodáva zákonnej formy. Nakoľko teda chceme, aby katolícka cirkev v Uhorsku z jednej stránky, podstate a prírode jej zodpovedne prevádzala mohla jej povolanie výchovy a sošľachtovania človečenstva; z druhej stránky aby i naďalej zabezpečené mala tie spôsoby, možnosti, pomocné prostriedky, kruhy účinkovania, ktoré cieľom úspešného vyplnenia jej povolania, zadovážila a utvorila si behom historickej jej minulosti: *vtedy zodpovedný vplyv máme prevádzať na účinkovanie toho medzítka. Na parlament ale my katolíci náš vplyv prevádzať môžeme len v parlamente.* Vo funkcii parlamentárneho života vo vývine jeho smeru, jedine v parlamente môžeme sa uplatniť. *Naše pravdy treba nám na bojišti zastávať.* Tam máme byť prílovní, kde vybavujú sa naše záležitosti. Tam máme uplatňovať a odôvodňovať naše práva, kde o nich pochybujú, všetky nápady tam máme odrážať, kde nás napádajú. **Katolíkov ktorejkoľvek krajiny, ťažká, všopecná do ďalekej budúcnosti siahajúca porážka stihnúť môže len cestou parlamentu a len tam možno sa proti nej brániť.**

Ako ale istá vec je, že v krajinách parlamentárne spravovaných akýkoľvek smer všeobecne uplatniť sa môže len cestou parlamentu, práve tak istá vec je, že *istých úspechov len ten smer môže dosiahnuť, ktorý v parlamente zastupuje samostatná strana.*

Jestli daaký smer dôrazne a ex asse zastupuje daktorá strana, ten na každý pád pregnantnej, určitej dosiahne výrazu a u všetkých činiteľov zákonodarstva viacej sa môže uplatniť ako keď len jednotlivci, jedon od druhého zcela separované osobnosti, priznávajú sa ku nemu.

Dľa terajsieho systému zákonodarstva, pozitívnej utvorujúcej, skutočnej práce, schopná je len pevne sriadená *strana*. Kat. cirkev ale nemohla by vyplniť svoje povolanie a dokázat jej skutky, keby vždy obmedzovala sa len na obranu a keby nechcela prekročiť hranice tohoto zástoja. K tomuto však ľude mať dosť príležitosti, bo neslobodno oči zažmúriť pred vzťahom sa tých táborov, ktoré prv-neskôr práva a vplyv jej otázočné učinia v parlamente a keď budú mocť aj zcela ju vykorenia. *Boje proti katolíckej cirkvi zavedené vo filozofii, v exaktných vedách a v spoločenstve rozhodnuté budú v parlamente. Tam musí vystúpiť náležite ozbrojená, pevne organizovaná a zvláštne povolaniu svojmu pomerne veľkej sily strana.*

Tak ohľadom štátu ako aj katolíckej cirkvi absolútne potrebné je jestvovanie takej parlamentárnej strany, ktorá zodpovedne jej programmu rozhodne bráni záujmy našej viery a naše náboženské ustanovizne, pri tom ale jestvovanie jej docela neodvislé je od meniacich sa politických pomerov a osobností. Strana táto natoľko má byť neodvislá a samostatná, aby účinkovanie jej žiadnym spôsobom ani v najmenšej miere nebolo možno zastieniť.

Nikto nemá práva znepokojovať sa pre jestvovanie a vzťahovanie sa kresťanského charakteru strany. Tu totiž len dve veci možno si myslieť. Dakto alebo nechová žiadnych nepriateľských citov proti katolicizmu, nezapiera jeho práva, nezmenšuje jeho mravnú cenu, nemá úmyslu hatiť jeho spôsobosné účinkovanie, prekážať uplatňovanie jeho zásad, vtedy aj s kresťanskou stranou nikdy nepríde do nepriateľského potyku, jej jestvovanie a účinkovanie je mu zcela ľahostajné. Alebo dakto úmysel má škodiť kresťanskej strane, strojí sa proti nej, napáda ju, hľadí ju utlačiť. *V tomto páde ani slova nesmie sdivhnuť proti tým, ktorí k obrane napádanej a ohrozovanej strany sa organizujú.*

Jestvovanie takeho rázu strany, ako je u nás kresťanská ľudová strana.

prosperne je vývinu štátu, preto aj táto strana zvlášte a stále potrebná je cieľom podpory štátu a obrany kat. cirkvi.

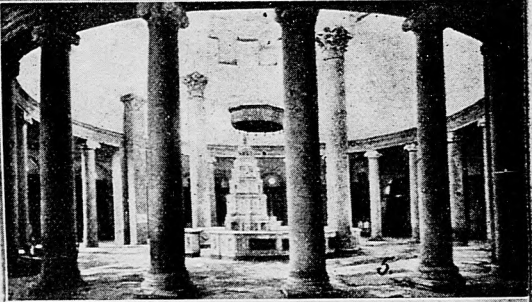
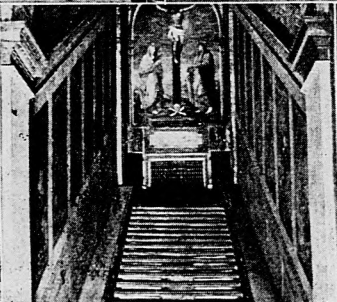
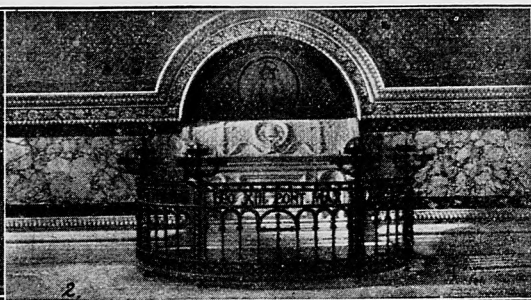
Pod'me do Ríma!

Na vrúcne modlitby horlivých veriacich celého sveta katolíckeho sv. otec Pápež Pius X. po ťažkej chorobe z nekonečnej milosti dobro-

Chrám sv. Vavrinca (prvý obraz) medzi tmavými ciprusami stojí pri cintoríne Verrano. Do vnútra starobylého chrámu vede veľká predsieň na stĺpoch. Na čelisti predsieni nachodia sa veľmi pekné mozaik obrazy z doby pápeža Piusa IX. Predsieň postavil dal pápež Honorius pred sedemsto rokmi, ako sodpovedný vchod ku chrámu, ktorý pochádza z časov Konštantina Veľkého. Prastaré maľovky na stenách,

Obrázky

z Ríma.

tivého Boha zpiatky obdržal svoje zdravie. Členovia Katolíckej Ludovej Jednoty a zaiste aj mnohí iní v mene katolíkov Uhorska hold nezkladnej oddanosti, vernosti a vernej lásky prejavíť už môžu pred trónom miestodržiteľa Krista Pána. A prejavia ho z príležitosti veľkej krajinskej púte, ktorú riaditeľstvo Katolíckej Ludovej Jednoty veľú už istotne 29. septembra povede do Ríma. Nepočítne mnoho pekného a významného obdivovať budú pútnici z tejto príležitosti v hlavnom sv. meste kresťanstva. Z pomedzi nepočítaných celému kresťanstvu vzácných významností v te-
rujšom vyobrazení predstavujeme nasledujúce:

veľké kamenné hroby, náhrobníky, zlomky stĺpov vydávajú svedectvo o minulosti poldruha tisíc rokov. Ako by aj nie! Veď tento chrám už aj vtedy bol prastarý, keď začal panovať sv. Štefan, prvý kráľ Uhorska a tomu je už viac ako deväťsto rokov. Vnútrajšia ozdoba chrámu je osemsto-ročná, kazateľnicu postavili r. 1254, taberná-kulum na oltáre shotovili r. 1148., na jednej čiastke klenby sú mozaik obrazy zo šiesteho stololetia. Pod oltárom odpočívajú sv. Štefan a sv. Vavrínek mučedelníci.

V zadnej čiastke chrámu stojí jednoduchými železnými mrežami obradený kamenný hrob

pápeža Piusa IX. (Druhé vyobrazenie.) Od svätého Petra nebolo pápeža, ktorý by tak dlho bol panoval ako on. Pápežský trón nastúpil v 54. roku svojho života a cirkev Krista Pána spravoval vyše 32 rokov. Bol nadmieru dobrosrdečný, preto aj opravde miloval ho ľud rímský. Stalo sa jednúc, že ako sa viezol na prechádzku, zplašily sa kone jeho koča. Keď sa kone utíšily, rozkázal komornikovi, aby pozrel, čoho sa kone naplašily. Komorník aj hneď oznámil, že na kraji cesty v zrádniku vála sa starý žid a toho nalakaly sa kone. Pápež hneď sosadol z koča, dal doň vložiť a do pápežského paláca odviesť chorého žida a on pešky siel domov. Toto ešte podnes spominajú v Ríme. Nesmiernu dobrosrdečnosť pápeža Piusa IX. veľmi zle odplatilo rímske obyvateľstvo a zvlášte bezbožní anarchisti. Pred jeho smrťou nariadil svätý otec, aby jeho srdce pochovali v dolnej čiastke baziliky sv. Petra, v blízkosti hrobov sv. apoštolov Petra a pavla, telo jeho ale aby k večnému odpočinku uložili v chráme sv. Vavrince. Ako dozvedeli sa o tom anarchisti, sprisahali sa a uzavreli, že napadnú pochod, v ktorom do chrámu sv. Vavrince odvezú mrtvolu pápeža, sprevádzajúce ho kňazstvo zavraždia, mrtvolu zpalia a popol jej hodia do rieky Tiber. Jednoho zo sprisahalcov ale zaiste hrýzlo svedomie a prezradil ohavný plán anarchistov, následkom čoho katolícki rímski mešťania mrtvolu sv. otca vo veľkom počte odprevadili až ku chrámu sv. Vavrince.

Štvrté vyobrazenie predstavuje nám schody. Toto sú takrečené *Sväté schody* a nachodia sa v blízkosti lateránskej baziliky. Tieto schody obložené sú deskami, v ktorých vyrezané sú sklom opatrené okienka, cez ktoré možno vidieť pôvodné schody z Pilátovho paláca. Na konci Svätých Schodov nachodí sa kaplna, v ktorej ochraňujú dva svetochýrne obrazy. Jedon maloval sám svätý Lukáč evanjelista a druhý má viacej ako tisíc rokov. Oba obrazy predstavujú obličaj Krista Pána.

Tretie vyobrazenie predstavuje nám vnútorný chrám sv. Cecilie mučedníčky. Tento chrám je tiež vyše tisíc rokov starý. Pred niekoľko rokmi obnoviť ho dal kardinál Rampolla s nákladom vyše pol milliona korún.

V piatom vyobrazení spatrujeme okrúhly

chrám sv. Štefana, Za prastarých rímskych časov stavanie tohoto chrámu bol — verejný bitunok. V piatom stoly ale z tohoto stavania zariadený bol veľkolepý chrám. Cez mnohé roky služby Božie odbavovali v ňom reholníci Paulíni. V dome nachodiacom sa v susedstve chrámu za niekoľko rokov bývali uhorskí klerici, pozdej zariadili tu ústav pre nemeckých a uhorských klerikov, ktorí v Ríme študujú bohoslovie. Na jednom oltáre chrámu nachodí sa socha svätého Štefana, prvého apoštolského kráľa Uhorska.

Šieste vyobrazenie predstavuje nám rozhľad, ktorý sa nám objavuje, keď zo strechy baziliky sv. Petra dívame sa na sväté mesto Rím.

V siedmom vyobrazení spatrujeme vysokú skalu, ktorá známa je pod menom Tarpeji. Starí Rímani z tejto skaly hádzali dolu tých, ktorých na smrť odsúdili.

Konečne v ôsmom vyobrazení vidíme roľnícky dom s vysokou strechou. Podobné domy nachodia sa vonku okolo svätého mesta a patria chudobným talianskym roľníkom, ktorí vôbec sú veľmi nábožní, čoho dôkazom je, že v každom i najchudobnejšom príbytku nachodí sa oltár so sochou Panny Marie alebo iného svätého akožto patróna domu a rodiny.

Z Katolíckej Ludovej Jednoty.

Stredišťe Katolíckej Ludovej Jednoty soslilní chce aj jej organizácie na území spišskej stolice jestvujúce. Preto aj cieľom utvorenia úplnej organizácie 7. septembra popoludní o tretej hodine v **Szepesváralja** a 8. sept. v **Szepesófalu** pri súčasťnení sa katolíckeho obecnstva celého tamojšieho okolia, vydržiava *veľké ľudové shromaždenia Jednoty*, v rámci ktorých na čelo stoličných organizácií vyvolený bude stoličný predseda a agitacionálny výbor.

Zo stránky stredišťa Katolíckej Ludovej Jednoty ku shromaždeniam prídu: Štefan *Rakovszky* skut. vn. t. radca, predseda, hlavný správca Jednoty dr. Alexander *Ernszt*, krajinský vyslanecovia Georg *Szmrecsányi*, Koloman *Brestyenzsky*, Anton *Beszkid* a Ján *Bartos*.

Krestania katolíci, organizujte Katolícku Ludovú Jednotu!

60. valné shromaždenie katolíkov Nemecka v meste Metz.

Napísal: **Ján Bartos**, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.

(Pokračovanie.)

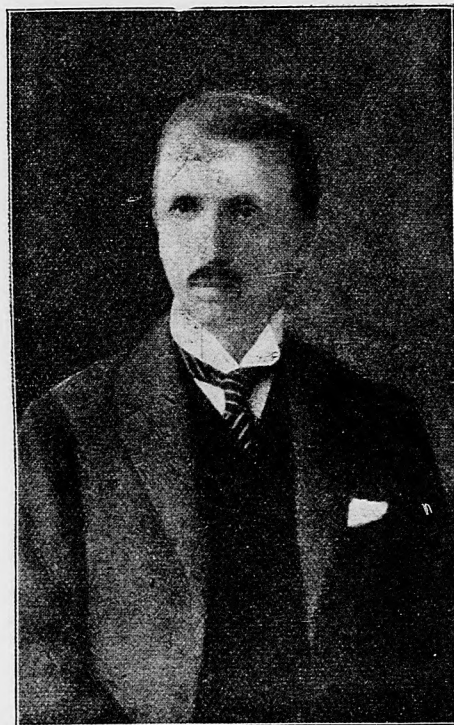
Ludnatosť valného shromaždenia bolo možno ustáliť už po nedelnejšom pochode. Zrejme bolo že aj metzské shromaždenie bude veľkolepé, bárs nie natolko, ako zvyklo bývať po iných mestách Nemecka.

Z programu valného shromaždenia predovšetkým bolo vidno, že Cirkev slávi jubileum vyhlásenia slobody kresťanstva. Rozpomienka na cisára Konštantína Veľkého bolo hlavným predmetom prvého zasadnutia. Prirodzená vec je, že rozhlad na 1600 ročnú slobodu kresťanstva zavdal veľa príležitostí ku vysvetlovaniu dejepisu a postavenia cirkvi v terajšom veku. V zasadnutiach oslavovali aj pamiatku Kolpinga, toho prevelkých zásluh muža, ktorý bol zakladateľom spolkov Katolickej mládeže. Teraz slávil storočný výročitý deň jeho narodenia.

V nedeľu večer o 8. hodine bolo prvé slávnostné zasadnutie, v ktorom odzneli obvyklé privítajúce reči. Prítomných privítal učbár Kintzinger a za všestranného hlučného súhlasu v prvom rade vyzdvihol zvláštne účinkovanie staručkého, 81-ročného grófa *Droste-Vischeringa*, ktorý je predsedom ústredného výboru. V mene mesta hostov pozdravil mešťanosta Forel. Za tým predseda knieža *Löwenstein* prečítal telegram nemeckého cisára, v ktorom ďakoval za poslané mu pozdravenie. V mene Rakúska rečnil baron Fuchs, v mene Belgicka bývalý minister Ver-Hees, v mene Uhorska krajinský vyslanec, praelat Alexander Giesswein. Z Uhorska toho roku na valnom shromaždení súčasťníci sa nasledujúci: praelát-kanonik kraj. vysl. Alexander Giesswein, hlavný správca Kat. ľudovej Jednoty dr. Alexander Ernszt, krajinský vyslanec Ján Bartos, redaktor «Alkotmányu» Béla Túri, tajomníci Jednoty Štefan Siposs a Matej Früvirth, učbár bohoslovca z Ostrihoma Gustav Péchy, ďalej Štefan Zsembery a Zoltán Hindy. V tento deň večer celé mesto bolo krásne osvetlené.

V druhý deň valného shromaždenia v pondelok predpoludním zasadnutie vydržovala Katolícka ľudová Jednota pre Lotaringiu (Francúzi).

Na shromaždení Francúzi Lotaringie súčasťníci sa vo veľkom počte. Zasadnutiu Jednoty predsedal kanonik Collin, ktorý vo svojej reči osvedčil sa, že bez Jednoty nemôže byť ani jedna farnosť a že tak duchovní ako i katolícky ľud musia sa presvedčiť, že jedine v Jednote najdú svoju budúcnosť. Za ním prehovoril metzský biskup Benzler, vysloviac sa, že v Jednote nachádza sa všetko, čo je vážne katolíctvu a potrebné životu. Povzbudzoval prítomných, aby rozširovali Jednotu, bo pre biskupa je to zvláštne potešiteľné povedomie, keď svojich veriacich

Barón Iván Skerlecz, kráľ. kommissár v Horvátsku. V Záhrebe proti nemu zpáchali attentát.

sorganizovaných vidí v kultúrnej práci. Po prehovorení pravotára Schumanna, dr. Philippe z Luxemburgu povedal krásnu reč, v ktorej vysvetľoval náboženský a sociálny cieľ Jednoty. Dôkladne vysvetlil, že ku pestovaniu kresťanského života v terajšom čase nie sú dosť kňazi, potrební sú k tomu aj svetskí, preto aj ľud vo všetkom musí byť na pomoci svojmu duchovnému. My svetskí musíme nielen uznať, lež i verejne hlásať, že cirkev a kňaza tak my ako aj celé spoločenstvo nevyhnutne potrebujeme a vtedy katolíkov nebudú klerikálmi prezývať; a k tomuto chce nás vychovať Jednota. Členov Jednoty prirovnal k cyreneiskemu Šimonovi, ktorý pomáhal niesť kríž na Kalváriu. Aj farár

v jeho fazkých prácach mnohokrát dostane takýchto cyrenejských Šimonov v členoch Katoľickej Jednoty.

Bánovská mešťanská škola.

Zase posvietime na obehody a na figle trenčanských mungov, ktorí ešte aj školu používajú k tomu, aby svoje vačky napchali peniazmi a poriadne oškodili bánovských mešťanov.

Bánovce majú asi polštvrta tisíc obyvateľov. Obec Zayugróc, ktorá leží od Bánoviec na dva kilometre, má dvetisíc duší. Pred 18 imi rokmi dal štát v Zayugróci mešťanskú školu vybudovať a ju aj udržiaval. Škola tá hodne bola navštevovaná a veľmi zadarmo účinkovala, čoho dôkazom je dorôst, ktorý tam vyučovaný bol. Jak obecnstvo tak aj patričná školská vrchnosť s najväčšou uznanlivosťou vyslovili sa zayuhrovej polgárke.

Bánovce, ako známo, sú okresné sídelné mestečko so slúžnovským úradom. Bánovskí mešťania nemali žiadnej príčiny, aby zayugrócku polgárku závideli. Cez pätnásť tokov v Bánovciach nikomu neprišlo na myseľ mešťanské školy pýtať, bo taká dobre zariadená bola v blízkosti. Predsa však istí mungovia zatiaľ chodili za ministrom výučby, zatiaľ intrikovali a špekulovali, kým zayuhrovskú polgárku do Bánoviec nepreložili. Bývalí minister pravosudia a včulajší mungovský poslanec bánovského okresu bol hlavným náčelníkom tej spoločnosti, ktorá obrala Zayugróc o jej mešťanskú školu. Ťažko to šlo, bo veď nebolo príčiny, aby Zayugróc pozbavený bol školy, ktorá v každom ohľade sodpovedala svojmu povolaniu. Nuž ale hmotné záujmy istých mungov, ktorí sa za tú vec zaujali, to žiadaly, aby Bánovce obdarené boly mešťanskou školou, aby sa ich slávny poslanec chválil mohol, že aké on dobrodenie preukázal bánovskému okresu, že si namiesto statočného ľudáka Jánoky-Madocsányiho, jeho, munga, vyvolili za krajinského poslanca.

Minister výučby dal sa namlúviť a z jeho rozkazu zanikla zayuhrovská polgárka.

Bánovce obdržaly teda dar od Alexandra Erdélyiho. Len to bola otázka, kde umiestniť polgárku?

Kde? Veď istí mungovia preto chodili za Erdélyim a za stoličnými pánmi, aby dobrý obchod spravili. Oni už mali miestnosť pre bánovskú polgárku, bárs ona školským cieľom nijako nesodpovedala. Na takú maličkosť mungovia však neberú ohľad. Hlavná vec je obchod. Nech Bánovce zaplatia takú budú, za ktorú nikto na svete nebol by dal tolké tisíce. Z tohoto ohľadu ostala bánovská polgárka krajinskou záležitosťou. Na čele toho pohybu stál bánovský pravotár Adalbert Vranovič. On je spoločníkom «Pozemkovej banky». On v srdci bánovčanov vzbudil túžbu po mešťanskej škole a on naliehal na Alexandra Erdélyiho, aby Ján Zichy, tehďajší minister výučby, zayuhrovskú polgárku preložil do Bánoviec.

Minister Zichy dlho sa zdráhal, bo šípil, že tá záležitosť musí mať svoje pozadie. Lenže Erdély zatiaľ mu chodil na krky a zatiaľ ohlasoval zbytočnosť zayuhrovej a potrebu bánovskej polgárky, kým minister konečne privolil. Hej, keby bol vedel, že prečo sa Vranovič a Erdély tak vrele zaujali za bánovskú mešťanskú školu! Keby bol vedel, že pohnútkou tej akcie nebola kultúrna potreba Bánovčanov, lež puhý obchod, tak istotne nebol by vyplnil Erdélyiho prosbu. Nuž ale Zichy nemal natoľko fajný nos, žeby bol zďaleka ňuchal zápach tej panamy.

Vranovičová «Pozemková banka» roku 1909. kúpila jednu čiastku Harcourtského pozemku, ktorý pomaličky parcelovala. Z kúpeného majetku neostalo iné, iba jedon starý a dopoly pobúraný zemanský kaštieľ pri hradskej na kraji Bánoviec. Ten kaštieľ vybudovaný bol pred yiac sto rokmi a vidno bolo na ňom, že je na nič. Je v ňom jeden išpánsky byt a dakolko mokrych a tmavých komôr. Tie miestnosti nehodia sa pre ľudí, lež najviac až pre podkanov. Celý ten bánovský hrad (či kaštieľ), nikto nechcel kúpiť. Nebýval v ňom nikto. Dobre by ho bol zaplatil ten, kto by zaň aj s gruntom bol dal 8000 korún. Grunt, na ktorom vyvalovaly sa zrúcaniny toho bánovského zámku, obnáša šesťsto štvorcových siah. Kupec sa však nehlásil. Nuž ale čo nekúpi rozumný človek, kúpi to štát za drahé peniaze.

«Pozemková banka» na Vranovičov návod našla spôsob, ako nasoliť na štát zrúcaniny

bánovského kaštieľa. I hneď najala prostredníkov, ktorí za dobrý groš chodili za ministrom výučby, aby zayuhrovskú polgárku preložil do Bánoviec a rozkázal Bánovčanom, aby na budovu polgárky kúpili tamojší kaštieľ. Ubohí mešťania márne protestovali proti tomuto násiliu, márne vypisovali ministri, že oni za tie peniaze, čo «Pozemková banka» za kaštieľ pýta, novú školu vybudujú. To ale všetko nič nepomohlo a za zrúcaniny, za ktoré nikto nechcel dať 8000 korún, ubohí Bánovčania museli zaplatiť 50.000 korún.

Bánovčania s ich protestom nič nemohli vykonať, bo do tej záležitosti pomiešala sa stolica a tá s tým navádzala Bánovčanov ku kúpe, že vraj aby len kúpili kaštieľ, bo príde čas, keď ho za drahšie peniaze nedostanú. Bánovčania proti tomuto zdieračstvu bránili sa všemožným spôsobom, konečne poddali sa veľkému nátlaku a s Pozemkovou bankou uzavreli smluvu, dľa ktorej tie slávne zrúcaniny prevzali za 50.000 korún. Že za ne najmenej o 40.000 korún viac dali a že si celú kúpnu summu požičali, že interese v príračkach za šesťdesiat rokov zplácať budú, kto sa o to stará zpomedi **tých mungov**, ktorí milliony kradnú zo štátnej pokladne. a ktorým 50.000 korún je len — omrvinka.

Bánovce kúpili teda ten kaštieľ a chceli v ňom umiestniť polgárku. Áno, lenže až vtedy videli, že tie zrúcaniny nie sú súčasne na školu a ku vyučovaniu zariadili len dve miestnosti, ostatné školské miestnosti museli zariadiť v jednom vyárendovanom dome na druhom konci mestečka. Bánovčania kúpili teda kaštieľ za 50.000 korún, ten ale není súčasne na školu. Museli by ho zbúrať a novú budovu postaviť, čo by stálo najmenej 30.000 korún.

Takýto dar obdržali Bánovčania od svojho mungovského poslanca Alexandra Erdélyiho. To je už potom ludomilstvo! Či Bánovce nemohly ľahším spôsobom ku polgárke prísť? Či nemajú svoj grunt, na ktorom by si novú školu za to mohli vystaviť, koľké peniaze ich bude stáť zbúranie kaštieľa? Prečo musely tak draho zaplatiť zrúcaniny, ktoré sa hodia len pre sovy a potkanov?

Prečo?

Na čele «Pozemkovej banky» stojí *Pavel*

Elek, správca Uhorskej Banky, z ktorej Ladislav Lukács milliony kradol. *Pavel Elek*, rodák z Trenčianskej, z ubohých Bánovčanov vyprešoval 40.000 korún.

Takouto cenou prišly Bánovce ku tej sláve, že majú mešťanské školy a takto sa im odmenil Alexander Erdély za to, že si ho za poslanca vyvolili.

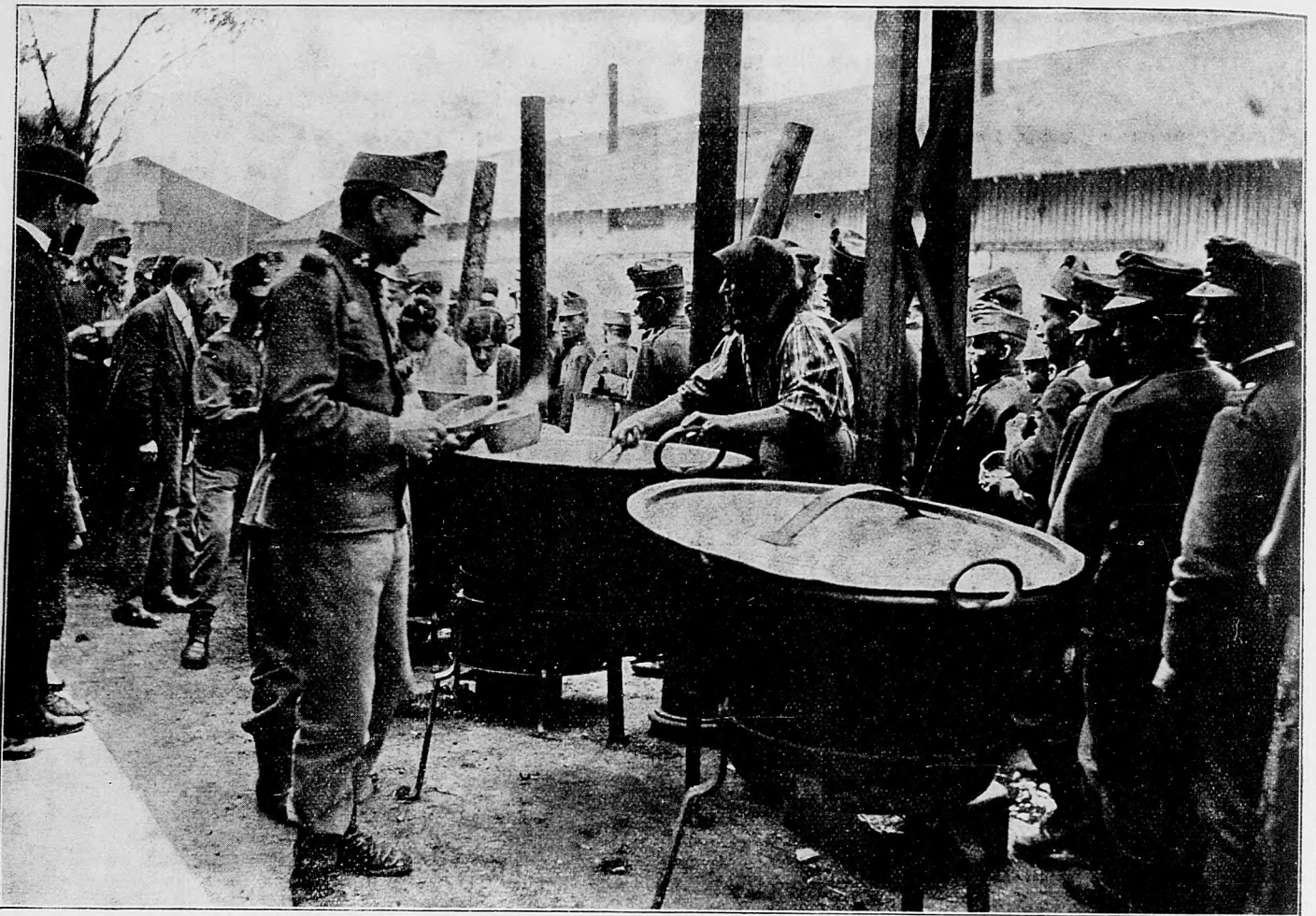
Hej Bánovčania! Či to není trest, že ste nevernými ostali k ľudovej strane? Či ste si

Čínsky učiteľ a školáčka.

nemohli Jánoky-Madocsányiho znovu vyvoliť? Je pravda, že by ste neboli kúpili zrúcaniny za 50.000 korún, bolo by ale menej bývalo o jedného mungovského poslanca. *F. A.*

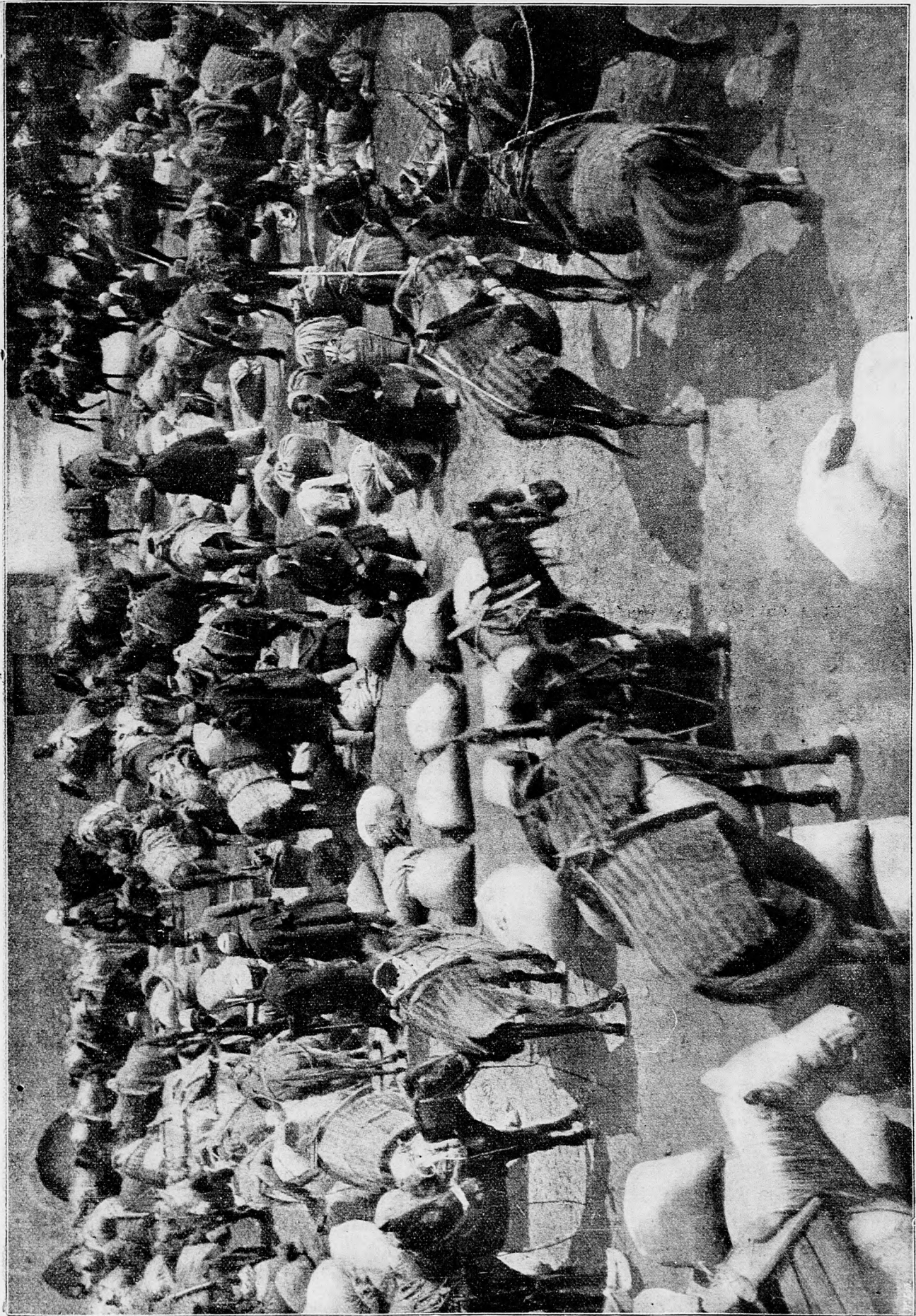
Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Krešťan». «Krešťan» už cez XX. dvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny krešťan číta a predpláca len «Krešťana».

Odzbrojenie a prvý obed v domovine.

Z Kalifornie. Prevádzanie hospodárstva vo veľkom.

Jarmok v Albánii.

Z Povázia.

S radosťou som čítal o tom ministerskom nariadení, dľa ktorého v štátnych ľudových školách, keď sa občania o to uchádzajú, už aj slovenčinu môžu vyučovať. Každého, kto miluje svoju materčinu a kto si praje, aby naše deti v školách naučily sa aj dačo potrebného a trvávajúceho, s radosťou naplní to ministrové nariadenie. Lenže aby ono neostalo len na papieri a aby ho aj páni učitelia prísne zadržali, potrebné je aby každá obec so slovenským obyvateľstvom, u ministra výučby uchádzala sa o toto dovolenie. Nič iné netreba, len v mene patričných občanov malú prosbu zadať na ministerstvo výučby a keď to dovolenie príde, prísne žiadať a dozerať, aby patričné medzítka skutočne a svedomite ho aj zadržali, bo je veľmi mnoho takých učiteľov, ktorí aj z obecných a z katolíckych škôl vyhadzujú slovenčinu, bárs ku tomu nemajú práva.

Kde sa to stalo a stane, je dôkazom toho, že patričný správca školy, zarovnak aj školská stolica nedbajú práve o najpotrebnejšiu vedomosť detí. Žalujeme sa na naše hornouhorské a ľudové školy, že v nich deti obťažujú s rôznymi predmetami, len práve v materčine ich nepoučujú. Je to aj čistá pravda. Zkusujeme to so žialom, že mnohí školáci za viac rokov ani čítať ani písať sa nenaučia dôkladne. To by nemuselo byť, keby deti okrem štátnej reči aj vo svojej materčine vyučovali. Bo ľahšie pochopia tomu, čo im prednášajú v ich materčine ako keď im to v cudzej a v nerozumnej reči do hlavy búchajú. To není vyučovanie, lež trýznenie. To není prirodzený spôsob sdelenia učnosti. Dieťa musí rozumieť čo sa učí a musí takmer dychtiť po škole. Áno, bude aj dychtiť za materčinou.

Našou starodávnou túžbou bolo, aby v našich elementárnych školách vyučovala sa materčina. Neraz sme písali o tejto záležitosti v našom Kresťane, vždy nás odbili tí páni, ktorí v každom Slovákoví spatrujú panslava a vlastizrada. Ani nevieme čo je to. My jednoduchí Slováci nepúšťame sa do takej politiky, ktorá namierená je proti štátu. My sa nechceme spojovať ani s Čechmi, ani so Srbmi, ani s Rusmi. My láskou pridržujeme sa tej zeme, ktorú naši predkovia za stá rokov obývali, krvopotne ob-

rábali a neraz svojou krvou posvätili. My nemáme žiadne tajné túžby alebo protištátne ciele. Jestli sú medzi nami takito nebezpeční ľudia, tých nech postaví pred súd. My nie sme nepriatelia štátnej reči. Bože zachovaj. My sme radi, keď sa naše deti aj maďarsky naučia, bo to držíme za potrebné. Lež keď porcie platíme, keď vojančíme a rôzne farchy snášame, nech je nám dovolené pestovať i našu milú materčinu, To právo dávno majú u nás Rumuni a Sasi. Prečo ho nedajú nám Slovákom? Čo je v tom nebezpečného pre štát, keď Slovák vo svojej materčine zná pisať a čítať? Prospešnejšie je to pre štát, keď dorôst ani tejto najelementárnejšej vedy nenabudne si v škole, lež ostane hlúpym?

My z tohoto ohľadu vítame nariadenie ministra výučby a ďakujeme mu, že konečne už raz aj na nás Slovákov myslel. Veľký výsledok síce nečakáme od jeho nariadenia, bo je k podmienke viazané. Pán minister mal vyzvať patričných školdozorcov, aby prísne naliehali na hornouhorských učiteľov, aby aj slovenčinu vyučovali, Takýmto spôsobom boli by sme aspoň volačo dosiahli z toho, po čom so všetkým právom od dávna túžime. *Ludomil.*

Do pozornosti malých roľníkov.

Velkobélický gazdovský kruh pre malých roľníkov aj v túto jaseň zaopatrí a dá dovážať umelé hnojivo to jest superfosfát. Ceny superfosfátu, keď sa menej objedná ako jeden vagón, sú vyššie, jako boli predtým. Krajinský spolok ceny superfosfátu zvýšil aj pri objednaní celého vagóna, kto ale cestou nášeho gazdovského kruhu objedná a dá si doviezť superfosfát, ten v nitrianskej, tekovskej, trencianskej a prešporskej stolici dostane ho za predošlú cenu asice keď sa objedná celý vagón, vtedy aj s frachtou za

1 m. c. 16 % superfosfátu	platí	7 kor. 76 h.
1 « « 18 %	«	8 « 73 «

inde koštuje o 8 halierov *viacej* ako u nás.

Jestli sa menej objedná jako jeden vagón, vtedy aj s frachtou

1 m. c. 16 % superfosfátu	koštuje	8 kor. 33 h.
1 « « 18 %	«	9 « 34 «

Pre spišskú stolicu ceny sú nasledujúce :

Pri objednaní jedného vagóna aj s frachtou:

1 m. c. 16 % superfosfátu koštuje 8 kor. 15 h.
1 « « 18 % « 9 « 17 «

Pri objednaní menej ako jedného vagóna aj s frachtou za

1 m. c. 16 % superfosfátu platí 8 kor. 65 h.
1 « « 18 % « 9 « 67 «

Do jedného vagóna vojde 105 alebo 155 m. centov. Superfosfát sa dováža vo vreciach 100 alebo 75 kilových. Keď sa dováža v 50 kilových vreciach, vtedy za každé vreco treba platiť 20 hal.

Kto na svojej roli dosiahnuť chce prajný výsledok superfosfátu, ten na uhorský hold (joch) 1200[□] siať veľký nech vyseje 2 metr. centy. Výsledok superfosfátu poznať možno pri každej rastline, nadovšetko ale pri žite, raži, jačmeni, ovse, dateline, cukrovej repe a zemiakoch. V našej obci na jednom holde takej role na ktorú pod žito vysiali 2 m. centy superfosfátu, urodilo sa 14 m. centov žita a aj slama bola vyššia ako inokedy. Superfosfát, aby sa v zemi roztopiť mohel, musí sa vysiať v jaseňi, keď sa roľa sorala. Po roztrúsení superfosfátu do soranej roli sa zabráni a až potom sa seje zrno a zase zabráni. Aj pod jačmeň vyseje sa superfosfát na oračínu. Kto si objedná superfosfát, nech svoj list adressuje nasledovne: «Gazdakör, Nagybelic Nyitra m.» V liste zreteľne nech si napíše svoje meno, meno obce, ostatatnú poštu, železničnú stanicu a meno stolice. Potom aj to nech zreteľne napíše, koľko m. centov a či 16 % alebo 18 % superfosfát žiada. Za superfosfát musí sa hneď platiť pri odobierke na železničnej stanici.

Kto svojim roľam superfosfát nedopraje, ten je sám sebe nepriateľom, bo pri každom uh. holde má menej zbožia o pár metrických centov! **Od židov superfosfát nekupujte!**

Predsedníctvo gazd. kruhu.

Mungovci v rozpakoch.

Už i najposlednejšie dediny krajiny volia Tiszu za čestného občana a vyslovujú dôveru jeho vláde. Rozumie sa, platení a za ukradnuté peniaze kúpení mungovci musia tak tancovať,

ako im Tisza hvízda. To čestné občanstvo a to rozkázané odhlasovanie dôvery ale volako nič nepomáha Tiszovi a jeho mungom. Tisza aj 3. septembra v jeho rozpakoch vydržoval ministerskú poradu. Mal k tomu mnoho príčin. Vo Viedni žiadajú každoročne o 50 tisíc viac rekrútov. Naši mladíci ale zo všetkých stolíc pred assentirkou utekajú do Ameriky. Čo tu robí? Zvyšenie kontinentu rekrútov pre krajinu znamená nové stámilliony. Zkadiaľ ich vziať? S týmito otázkami zaoberala sa ministerská porada. Pomocť si však nevie Tisza a musí dať tolko rekrútov a tolko stomillionov, koľko žiadajú vo Viedni. Pri tom ešte štátne pokladnice sú zcela prázdne, ľud je ubitý elementárnymi nehodami a keby aj chcel, nevládze hrozné porcie platiť. Uhorsko ešte nikdy nebolo v tak strašnom finančnom postavení ako prítomne, odkedy krajinu zdierajú a vyžierajú mungovci.

Kde sú mungovskí krajiniskí poslanci?

Stolice Hornouhorska zväčša zaplavené sú povodňami. Ubohý ľud tých krajov znivočený je na dlhé časy. Kde že sú ale krajiniskí vyslanci tých povodňou ožobráčených volebných okresov? Čo robí za svojich voličov čacanský Levaj? Kde je Jano Richter? A tí ostatní kade sa túlajú a ako sa starajú aby k napomoženiu povodňami ožobráčeného ľudu, bezodklane zavedená bola pomocná štátna akcia? Túto hriešnu lahostajnosť mungovských poslancov majú si dobre zapamätať kresťanskí voličia a pri voľbách hlasovať jedine na kandidátov kresťanskej ľudovej strany.

B E S E D N I C A.

Turci idú...

Povešť z tureckých časov.

Horvátsky napísal *rev. Karol Ferkič*, kat. farár. — Volne poslovenčil *rev. Jan Králiček*, S. J.

VII.

Nočný zbojník.

— Joj, otecko — povedala Helena, sbierajúce sa — tak mi je fažko opustiť tento dom, kde som s tebou sa mamímkou — Pán Boh ja osláv — prežila tak pekné časy. Pred štyrma rokmi, keď Turci prišli, tiež sme museli do mesta. Lež vtedy mi to ľahko bolo, bo som ešte dieťaťom bola a nemoril ma jakýsi strach,

ani sama neviem pred čím... Joj, otče, hrozné veci sa mi snívaly túto noc.

— Dajže pokoj snom, dieťa. Vieš: kto vo sny verí, nikdy nie je veselý. V rukách Božích sme. Bez Jeho sv. vôle nepohne sa nám na hlave ani vlas.

Izba sa viac a viac zatmievala. Blížil sa silný víchor. Hrmelo a blýskalo sa od Kalníka.

Helena pozrela oblokom.

— Bože zaraz tu bude víchor. Jako pojdeme do mesta? A brata ešte nieto, A kde je len tak dlho? — hovorila Helena.

Slepý starček zase preriekol:

— Ale prečo nám len rozkázal, aby sme nešli bez neho? Či nás ten žobrák neoklamal?

— A prečo by nás oklamal? — povedala zamysleno Helena.

— Takí tuláci nemajú mnoho viery. Zle sme urobili že sme sa ho nevyzpytovali.

Upokojte sa, otče, príde brat — tešila Helena starca i seba. — Dovedie koňa so sebou, vy pojdete na koni a my vás povedeme.

— Nebojím sa, dcérka, pre seba, lež pre teba. I mňa jakýsi nepokoj mučí. Ten Nemec včera a dnes tento žobrák... aby len v tom nebolo dačo zlého.

Helena obejmula otca, hlava jej padla na jeho prsia a tešila ho...

— Nech ťa Pan Boh požehná, dieťa moje — povedal starček a oči sa mu zarosily.

V tom spustil sa strašný lejak, blýskalo sa usta vične, hromy strašne rachotily.

Naraz zabrechal pes Bielko. Helena skočila chytro a zatvorila dvere. Ale brechanie Bielkovo pretvorilo sa zrazu v žalostné výjanie — i to potom prestalo. Na dvore bolo čuť kroky. Ktosik udrel na vráta.

— O Bože, kto je to? — šeptala Helena.

— Otváraj dvere! — zahrmel hlas z vonká a ktosi zase bil na dvere všetkou silou.

— To je hlas včerajšieho Nemca — preriekol starček.

— Bože smiluj sa nad nami! — vzdychala Helena, trasúc sa.

— Vyvalte chytro dvere, nemáme času! — rozkázal zase prvší hlas.

Dva-tri údery sekerou — dvere popustily a piati ozbrojení vrhli sa do izby, ktorú v tom okamžení ožiaril hrozný blesk.

Helena poznala vodcu do izby vrútiťšej sa bandy, zbojníka judáškeho Štumberga.

— Ber sa, zbojníče! — skrikla naň — ale v tom pochytilo ju šesť železných rúk. Štumberg jej zapehával ústa...

— Joj dieťa moje! — volal zúfale starček.

— Prebodni toho starého hundráča — rozkázal Štumberg jednému z jeho chlapov, horiac sa s Helenou — mohol by všetko vyzradif.

— Honka... Štefko... Ježišu! — vzdychol starček a padol na zem.

Helena sa trhla. Jako by i ona ocítila nôž, ktorý preklal jej otca, omdlela. Vyvliekli ju z izby.

O chvíľku panovalo v mlyne mŕtvé ticho. Dážď sa lial ešte silnejšie. Blýskalo sa, hrmelo bez prestania. Hrozná noc!

Asi päť minút po skončenom zbojstve akýsi jazdec cválal čo mohol ku mlynu. Bol to Štefko. Došiel z Koprivnice do Krížoviec. Po meste hladal otca i sestru. I Keď ich nenašiel, naľakal sa a na koni letel domov do mlyna.

Prieválal k dvoru. Ale nečul obyčajné radostné brechanie Bielkovo. Hádám pre hrmenie, myslí si. Skočil z koňa, chytro chel do izby. Predo dvermi sa ale potknul.

Zablýsklo sa a vtedy videl, že je to Bielko. Hlavu mal na poly rozseknutú.

— Všemohúci Bože! — vykrikol prestrašený a bežal do izby. Dvere byly otvorené, Všetko bolo ticho. Ako sa znovu zablýsklo, videl otca na zemi ležať — mŕtvého.

— Otče drahý! — kričal žalostne, zúfale a hodil sa na telo otcovo.

Položil ruku na čelo mŕtvého — bolo jako ľad; priložil ucho k jeho srdcu — prestalo biť; bozkal mu usta — zanemely.

— Mŕtvý je, mŕtvý! — zalamoval rukami od ľútosťi biedny mládenec. — A kde je sestra, moja ubohá sestra? Ha! teraz viem... prekliaty Štumberg, on to urobil!

Vstal, zapálil svetlo. Vyšiel z izby, hľadal stopy zbojníka. Silný víchor zhasil mu svetlo. V tom zašustalo čosi pri plote popri potoka. Smelo ta išiel. Zdalo sa mu, že vidí ľudských tieňov. Namieril ta malú pušku. Ale v tom okamihu udrel ho dakto silne po hlave. Chudák srútil sa na zem bez seba.

— Dobre si ho udrel, Bustan beg — zasmial sa jeden z ostatných, čo stáli pri Glogovnici. — Keby niet tvojho kyjaka, daktorého z nás bol by poslal na druhý svet.

Blýsklo sa a ožiarilo mládenca na zemi bez seba ležiaceho a pri ňom stáli štyria Turci v dragónskych šatách. Keď Štumberg zamdletú Heleuu odniesol, rozkázal preoblečeným Turkom, aby čakali na mladého mlynára a aby ho zabili. Bál sa oplani, aby Štefko pre Helenu nepobúril ľud v Krížovciach a tak mu plány nepokazil. Nečakali dlho — ako vieme — Štefko už prišiel.

— Nie je mŕtvý, len je bez seba — povedal jeden Turek. — Či chceš, Rustan beg, aby som ho zabil? — a zvrtol mečom.

— Nie — odpovedal Rustan beg. — Odvlečieme ho do tábora. Je to silný mládenec. Škoda ho. Vezmeme ho do Turecka. V Jedreni (v Adrianopole) dajú za neho 20 kesí.

Naložili mládenca na koňa a pohli sa s nim popri Glogovnici na juh.

A zase bolo všetko ticho...

CHYRNIK.

Z arcibiskupstva ostrihomského. Najdôstojnejší pán knieža-primas, arcibiskup ostrihomský, skut. vnút. tajný radca dr. Ján *Csernoch* o udeľovaní sviatosti birmovania na území nitrianskej stolice vydal nasledujúci poriadok: 19. septembra popoludní o 3:04 hodine odchod z Ostrihoma, o 6:35 h. príchod do Szomorlovászi, ztadiaľ na koči do Nyitrapereszlény. 20. sept. o 8. h. tichá sv. bmša a za tým udeľovanie sviatosti birmovania. Popoludní o 4. h. odcestovanie na koči do Veľkých Topolčian. 21. sept. vo V. Topolčianoch ráno o 8. h. tichá sv. omša a udeľovanie sviatosti birmovania. O 4. h. popoludní na koči odcestovanie do Nitrikoros. 22. sept. ráno o 8. h. tichá sv. omša a udeľovanie sviatosti birmovania. Popoludní o 4. h. na koči odcestovanie do obce Nyitrabajna. 23. septembra ráno o 8. h. tichá sv. omša a za tým udeľovanie sviatosti birmovania. Popoludní o 4. h. na koči odcestovania do obce Nyitrasárfő. 24. septembra ráno o 8. h. tichá sv. omša a udeľovanie sviatosti birmovania. Popoludní o 4. h. na koči odcestovanie do obce Nagyrépény. 25. septembra ráno o 8. h. tichá sv. omša a udeľovanie sviatosti birmovania. Popoludní o 4. hodine na koči odcestovanie do Nyitrapásztó. 26. septembra ráno o 8. h. udeľovanie sviatosti birmovania.

Z biskupstva nitrianskeho. Osvietený pán biskup gróf Vilhelm Batthyány vo farnostach v okolí Nitry ležiacich najbližšie začne udeľovanie sviatosti birmovania. Duchovenstvo nitrianskeho biskupstva od 25. do 29. augusta vo veľkom počte vydržovalo sväté excercicia, ktoré viedol jezuita P. Csambál.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie ku podpore povodňou ošklivených abaujskej stolice podžupanovi stolice dr. Ondrejovi Péchymu poslal 500 korún. Dr. Melchior Takács praelát praemonštratských kňazov osvedčil sa v peknom liste, že s radosťou prijma protektorát XII. valného shromaždenia katolíkov Uhorska a ku podpore povodňou ošklivených poslal 1000 korún. Od 1. do 5. septembra odbavované boli sv. excercicia, ktoré viedol prior košického kláštora dominikánov P. Pavel Paluscsák a na ktorých, s početným duchovenstvom súčasťnil sa i osvietený pán biskup. Z príležitosti 1600-ročného jubilea vyhlásenia slobody kresťanstva skrze cisára Konštantína Veľkého, Katolícka ľudová Jednota 29. septembra krajinskú púť povede z Budapešte do Ríma. *Vizsoly*: Adalbert Tetsár tunajší duchovný skrze osvieteného pána biskupa za administrátora poslaný je na faru Đedek. — *Izbugyaradvány*: Ján Bidlán. r. katolícky učiteľ na uznanie za úspešné účinkovanie z istej fundácie vyznačený je odmenou 60 korún.

Z biskupstva spišského. Osvietený pán biskup, skut. vnút. tajný radca dr. Alexander *Párvy*, 18. augusta z príležitosti 83. narodenín jeho veličenstva slávnostnú sv. omšu slúžil v levočskom farskom kostole. Po službách Božích na hlavnom námestí posta-

venému vojsku udelil požehnanie s prev. Sviatosťou oltárou. — Spišský opát-kanonik Ladis'av Popovich posilnený sviatosťami zomierajúcich v 83. roku života svojho a v 60. roku svojho kňazstva 20. augusta zomrel v Kapituli. Nebohý narodil sa v Žegre. Kaplánom bol v Mikuláši, v Popráde, v Gňazdoch, vo Vyšných Lapšoch, v Harhove a v Markušovciach a za 21 rokov bol farárom v Klukňave.

Z biskupstva rožňavského. Osvietený pán biskup Ludvík Balás dňa 7. a 8. septembra v Spišských Krompachoch udeľuje sviatosť birmovania.

Chýry zo Sáriša. *Prešov*: V krajinský sviatok sv. Štefana prvého apoštolského kráľa Uhorska, s veľkým pomocníctvom sv. omšu slúžil praepošt a mestský farár Adalbert Zaborovszky a slávnostnú kázeň držal Móric Kravjansky professor a praemonštratský kňaz z Veľkého Váradu. Nový palác kráľovského súdu, dľa chýry nemá byť vybudovaný v Prešove. Zákonodarstvo Spojených Štátov Severnej Ameriky vynieslo zákon, dľa ktorého prísne zakázané je hostinským a krčmárom v nedeľu liehové nápoje vymerávať hosťom. Mungovci mali by aspoň takýto zákon vyniesť v snemových poriadkoch. Gazdovský spolok sárišskej stolice s podporou ministerstva orby za tejto jasene na štyroch miestach rozdávať bude do 500 korún odmenu za najlepšiu výchovu dobytky. Ministerstvo orby odmenou 50 kor. a listinou uznania vyznačilo troch sluhov, ktorí cez dlhý čas slúžili u jedného gazdu. Vyznačení sú: Št. Kocsin slúžil 40 rokov. Ondrej Petruška 36 a Georg Bacsa 32 rokov nepretržene u jedného gazdu. — *Bardijov*: Tunajších veľkých kartárov minule prekvapili zandári a shabali im peniaze. Medzi kartármi bol aj správca kúpeľov žid Jónás Glück. — *Kisszeben*: Tunajšie mesto dostane Telefon a opatrené ním majú byť aj obce: Pécsujfalva, Héthárs. — *Siroka*: Za tunajšieho notára minule vyvolený bol Emanuel Földi, syn bývalého notára. — *Sebessalgó*: Na tunajšiu novoutvorenú r. kat. učiteľskú stanicu osvietený pán biskup za učiteľku vymenoval Olgu Drács.

Chýry zo Spiša. Minister orby gazdovských čeladníkov Jána Hrobláka z Hrušova a Jozefa Fedora z Lučivnej za ich usilovnú prácu, príkladnú vernosť a statočné chovanie sa vyznačil s listinou uznania a 100—100 korunami. — V Podhradí 20. augusta robotníci Franc Gužik a Franc Macura v opilom stave dali sa do zvaďy. Macura chytil nôž a vrazil ho Gužikovi do brucha. Gužik zápasí so smrťou. — Vo vlašskom mlyne nešťastne pochodila 16-ročná služka Zuzanna Kubik. Keď šla pre otruby, chytilo ju mlynské koleso a pokrútilo viackrát v povetrí. Nebezpečne ranenu opatrujú v levočskej nemocnici. — Alžbeta Mattyašovský hlavná účtovníčka kěžmarskej Weinovej fabriky 20. augusta pri prielome Hernáda zpadla z jednej skaly a fažko sa poranila. — V Hanušovciach znovu sa stal rychtárom Jozef Pisarčík, neohrozený a nezlomný bojovník kresťanských zásad. Blahoželáme mu! V Slatvine vyvolili za učiteľa Ladislava Jergeho a vo

Vojkoviach Kanuta Hradskyho. — V Smokovciach do minulého týždňa bolo 4114. v Nových Smokovciach 1904 a v Iglófürede 666 hostí. Dáždivý čas — zialbohu — ešte vždy trvá, ba v ostatné dni pršalo ešte viacej ako predtým.

Smrť na vlaku. Krémár v Dolnom Turčeku Hermann Kaudl 29. augusta na vlaku išiel do Tešina dať sa operovať, Starý chorý človek na vlaku pri Vrútkach ostal zle a zomrel akiste na porážku srdca. Jeho mrtvolu odviezli do Štubnianskych teplíc, kde ju pochovali.

Vicinálka v Orave. Z Námestova píše, že tamojší urbarialisti tieto dni vydržovali shromaždenie, na ktorom na stavbu železničnej čiar Árvaváralja—Polhora odhlasovali 60.000 korún. Veľká obec Námestovo na tento cieľ osobite odhlasovala 10.000 korún. Obidve uzavretia predostrú ministrom vnútra cieľom odobrenia.

Budapešťiansky Katolícky Delnícký Kruh v nedeľu dňa 14. septembra roku 1913. v zahradnej miestnosti p. Böhma (VIII., Práter-u. č. 26. Futó-u. roh) usporiada vinobranú tanečnú zábavu, na ktorú všetkých bratov a sestry slovenské uctive povoláva riaditeľstvo. Poriadok: 1. Oberanie hrozna. — 2. Hroznová koruna výhry. 3. Hra na kolky. — 4. Tombola. — 5. Svetová pošta. — 6. Civilné manželstvo. — Spevy. Tanečná zábava pri chýrnej hudbe, ktorá nám bude slúžiť k obveseleniu ducha. Začiatok o 4 hodine pop. Vtupné v predpredaji za osobu 1 koruna, pri pokladnici 1 kor. 20 h. Vstupenky dostať v miestnosti kruhu (Mária Terézia-tér č. 16.), u gazdu kruhu p. Jána Krajčí ako aj u pp. výborníkov. — Prosíme ctenú mládež, ktorí by sa chceli za hájnikov obliecť, nech sa prihlásia v Kruhu aspoň 8 dni vopred. Prosíme ďalej všetkých bratov a sestry slovenské, aby v čim väčšom počte prišli na našu zábavu, aby sme sa poznali ako bratia Slováci, čo nám zaiste slúžiť bude na rozveselenie ducha, bo Slovák sa len medzi svojimi môže po svojisky zabaviť.

Richvald.

Pochválen Pán Ježiš Kristus! Ctený pán Redaktor! Ráče prosím uverejniť tento dopis v našom milom «Krestane».

Obce Toporec, Hollólmnica, Juske, Hodemark, Majerky, Richvald, Haligovec, Veľký Lipník, Sublehnica a Ómajor k ministrom obchodu zadaly prosbu, aby medzi stanicami Bušovce a Podolinec, na takzvanom Toporčiku, vystavená a sriadená bola stanica úplného obchodu. Miestné pojednávanie vydržovalo sa počiatkom augusta na Toporčiku. Útraty tej stanice obnášaly by 60.000 korún. Pojednávanie skončilo sa bez výsledku, pretože podolinsko-belanská železničná spoločnosť zhora nič nechce obetovať a obce tiež nie sú v stave na to viac dať, iba potrebný pozemok, skaly, piesok, asi 150 robotných dní a v hotových peňazí najviac tri-štyri sto korún. Obecní vyslancovia veľmi sa pohorsili nad tým, že železničná spoločnosť celkom nič

nedbá o verejný záujem. Za uskutočnenie železničnej stanice na Toporčiku pozdvihol svoje slovo i stoličný hlavný notár Bruno Ujfalussy v mene stolice. Hlavný dôvod jeho bol ten, že stolica aj tak bude prinútená haligovsko-richvaldsko-toporskú obecnú cestu medzi krátkym časom prevziať a do úplného poriadku priviesť a tak prevážnu časťku magurského obchodu tu budú prevádzkať, bo cez vrch Magury vedúca stoličná cesta následkom ustavičného pustošenia lesov stane sa vždy nepriležitejšou k tomu, aby sa na nej zvláštne v zime bez prekážky zabezpečila premávka.

Dotazné obce shodly sa na tom, že teraz podajú prosbu, v ktorej pýtajú, aby železnica aspoň jednoducho zastala na Toporčiku. Pritomní poverení železničných spoločností zaraz udali dôkaz, že táto prosba sa nemôže stretnúť s prekážkami, keď podolinský vlak pri príchode a odchode zastavili na Toporčiku, bez toho, že by to boli oznámili patričnému železničnému úradníctvu. Keď vlak k vôli dvoch-troch veľkomožných pánov mohol zastať bez všetkej premávkovej prekážky, tým viac si to môže žiadať cestujúce veľké obecnstvo, však vždy a všade na zreteli treba mať predovšetkým verejný záujem, dobro ľudu a nie privátne veľkopanské passie.

František Klein,
r. k. farár richvaldský.

Boleráz (prešp. stol.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus. Ctený pán Redaktor! Ráče prosím uverejniť týchto pár riadkov v našom milom «Krestane».

Žatva u nás pomaly išla pre neprajné počasie, mlažba ale lepšie. Pšenica, jačmene dosť dobre sypaly, chýbná je len raž, ktorú my obyčajne pre seba na chlieb nechávame, Kukurice sú ešte dosť mäkké, zemiakov a fazule bude hodne, vínka si tiež upijeme, keď si ho kúpime.

Treba mi zvlášte spomenúť, že sa mi teraz dostal do rúk skrze veleb. pána Jozefa Gereckého, kňaza «Spoločnosti Božského Slova» a missionára vydaný nový veľký obrazkový missijný kalendár slovenský: «*Posol sv. Gabriela*». No tak krásneho a bohatého obsahu kalendár som ešte nevidel. Boh daj, aby každý katolík tento kalendár zadovážil si za 80 halierov, za ktoré haliere ešte sa každodenne modlia a týždenne 6 sv. omší odbavia velební páni otcovia missionári. Kto by chcel takto sv. missie podporovať a pekný katolícky slovenský kalendár si zadovážiť alebo aj v kruhu svojich známych ho rozširovať, nech sa hlási písečne pod touto adreťou: «Missionársky kláštor sv. Gabriela v Mödlingu pri Viedni.»

Priateľ kat. sv. missii.

Krest'anský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.

Srdečná prosba

k vdp. duchovným otcom a horlivým bratom a sestram v Kristu!

S touto srdečnou prosbou predstupujeme pred Vás a oznamujeme, že sme na rok 1914 vydali veľký slovenský obrázkový *missijný kalendár: «Posol sv. Gabriela»* pre katolíckych Slovákov. Kalendár je bohatého obsahu, prináša zprávy a obrázky z misií zámorských. Vydali sme ho vlastným nákladom len v prospech tých svätých misií.

Výchova mladých ľudí za missionárov, udržovanie a podporovanie svätých misií medzi pohanmi, vyžadujú veľké a ťažké obety, na ktoré milodary nestačia a preto sme podnikli vydávanie tohoto kalendára, aby sa obety aj takýmto spôsobom množily.

Kto skromných 80 halierov obetuje, dostane tento slovenský katolícky kalendár a takto nám bude v našom missijnom diele nápomocný.

Veľadostojné duchovenstvo uctive prosíme, aby sa zaujalo tohoto missijného dieľa a tak nám pomáhalo vyplniť poslednú vôľu Ježišovu: «Idte a učte všetky národy...»

Ktorí vdp. duchovní a horliví veriaci by chceli buď pre seba, buď na rozširovanie kalendára, nech sa prihlásia na túto adresu:

Missionársky dom «sv. Gabriela» v Moedlingu pri Wiedne. (Moedling b. Wien).

Ct. odberateľom ako dobrodincom našej sv. veci posielame srdečné «Pán Boh zaplať!» Mimo toho prijmemo všetkých týchto dobrodinco denne do našich modlitieb a týždenne odslúžime za nich *šesť svätých omší.*

U sv. Gabriela v Moedlingu, 13. aug. 1913.

*Missijní otcovia družstva
Božského Srdca.*

Odkazy redakcie.

J. A. Selmečbánya. Ráďte si pozorne prečítať patričný článok tohoto čísla. Tam sa toho dočítate, že superfosfát najlepšie je objednať si cestou gazdovského kruhu obce Nagybélic v nitrianskej stolici. Ten článok Vás poučí ako si treba superfosfát objednať a ako ho upotrebiť.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Krestana!»

Vyzvanie k predplateniu.

Všetkých horlivých podporovateľov katolíckych pohybov uctive prosíme s prítomným aby «Krestana» v kruhoch svojich známym rozširovať si nezťažovali. Odberateľov «Krestana» ale, ktorí nám predplatné od dlhšieho alebo kratšieho času dlhujú, napomínáme, aby nám podlžnosť svoju bez meškania zaplatili.

Predplatná cena:

na celý rok 4 koruny,

na pol roka 2 koruny,

na štvrt roka 1 koruna.

Do Pruska: na celý rok 6 korún.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún.

Administrácia Krestana

Obchodná týždenná zpráva.

V Budapešti, 2. septembra.

Úradne značené ceny za 100 kilogrammov.

Pšenica tiská, nová	kor.	22:20—23:40
» stolnobelohradská,	«	22:00—23:20
» peštianska,	«	22:00—23:65
« banátska,	«	22:00—23:80
Raž prvotriedna	«	17:25—17:45
« druhotriedna	«	—
Jačmeň prvotriedny	«	16:40—16:80
Ovos prvotriedny	«	18:70—18:90
« druhotriedny	«	17:00—17:50
Otruby drobné	«	10:00—10:20
« hrubé	«	12:00—12:20
Kukurica	«	15:30—15:60
Rasca (kmín)	«	78:00—81:00
Konopné semä	«	26:00—26:50
Proso	«	—
Datelinové semä červená datelina	«	190:00—200:00
« lucerna	«	90:00—130:00

Múka pšeničná:

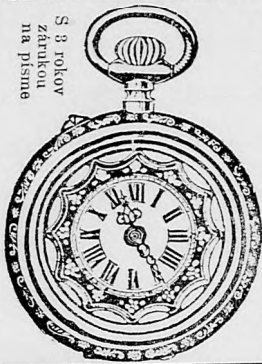
č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	18:20	17:90	17:60	17:30	17:00	16:60	16:80

č.	7	7½	8
K.	14:80	13:80	7:80

Za 50 kilogrammov i s vrecor.

MEVYHADZUJTE PENIAZE

S 3 rokovou zárukou na písmo

za zlých hodinky, keď u mňa k dostaním sú 007. čísla pôvodne

Delnicke Roskopf

vákové hodinky za 4.50 K. Tieto hodinky chodia na kameňoch a ich stroj je dokonale preskúmaný a napravený. V páde tovar nesodpovie zamestnávateľovi alebo vráti peniaze. Veľký výber vákových hodínok, prsteňov, zausnic, reťazok, stenných hodín a ľudiekov. I hlavný cenník s 5000 vyobrazeniami zdarma. K objednávaniu s poštovou dobierkou v budapeštianskej vývozní osade Jána Konráda Budapešť, 280. Rákóczi-ut 84. AU. Najväčší vývoz hodín Uhorska.

Friedrich Karol Hagenauer

kostolných obrazov maliar na skle.

Budapest, VIII., Gólya-u. 44. sz.

Stará spoľahlivá katolícka firma! — Ochotne poslúži s cennými rozvrhmi!

Obranu

nepotrebuje, kto u mňa kúpi si pôvodný belgického dôvodu, štátne uhodnoverný s číslom uhodnovernenia opatrený americkanský

na šesť výstrelův k zaveseniu alebo k noseniu vo vaku

buldož revolver K objednávaniu s poštovou dobierkou v budapeštianskej vývozní osade

Jána Konráda Budapešť 280 Rákóczi ulica 8. A. U. Hlavný cenník s 5000 vyobrazeniami zdarma. ♦

Domy na predaj

V Podolíne (spíšská stol.) Grünbergovské dva susedné domy, blízko hlavného gymnázia na najľudnatejšom mieste, veľmi hodia sa k obchodným miestnostiam, k hostincu alebo potravnému ústavu, bezodkladne sú na predaj za vhodných podmienok. Blížším vysvetlením ochotne poslúži učiteľ Ján Szlavik v Podolíne.

Oznamy prijíma**administracia****„Kreštan“****BUDAPEŠT****Szentkirályi-utca 28.****PRVEJ JAKOSTI SOLINGENSKÁ BRITVA**

Kuvaná z najlep. anglickej striebornej ocele, rukou brúsená, na vlas fajne vyostrená, hneď k upotrebeniu.

1611. číslo s čiernou lesklou rúčkou K 1.80
1612. „ „ „ so širokým nožom „ 2.—
1616. s bielou rúčkou s nožom z kanónovej ocele „ 3.20
1616 s čiernou rúčkou s anglickým nožom „ 3.50
K objednávaniu v budapeštianskej vývozní osade

JÁNA KONRÁDA BUDAPEŠT, 280. Rákóczi-ut 84. AU.

Pri objednávkach na naše ohlasy, prosíme odvolávať sa vždy na náš časopis.

Lacné české perie!

5 kilo nové tmavé driapané 9.80 K, lepšie 12 korún. Bielo mäkké, jak páper 18 K, 24 K. Bielo ako snáh mäkké jak páper, drapané 30,

36, 42 K. — **Metové posteľe.** A červeného cínovatu 1 dobre naplnená perina alebo 1 spodná perina 130 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 30 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho šotovujeme vo veľkosti dľa vole. Trojdielovú srstennú matrac na jednu posteľ K 27.— lepšej jakovosti K 33. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a navratenie dovoluje sa pri náhrade porta. **Benedikt Sachsel, Lobos** 134. pri Pilsen (Čechy).

Singerove šijacie stroje!

Celkom nová malá Singerka za K 60.—, dobre opravená pre domácnosť a pre remeslo od K 24 vyše! Bicikle, gramofony, platne ľavných cenách. Na sklade má

Jozef Habán Budapešť, VII., Almásy-tér 14.

Obrázkový cenník pošlem na žiadosť zdarma.

Za šlosiarských učňov

2. Kresfanských chlapcov hľadá Leopold Pozsgay šlosiarský majster Budapešť, VIII., Nemet-u. 16. c. Kto sa hlási k odpovedi pripojiť má postový kolek.

Najlepší český prameň k objednávaniu.

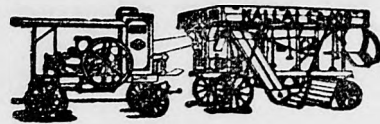
Laoné perie na posteľ!

1 kg. sivé dobré drápané 2 K, lepšie 2 koruny 40 hal.; prima polbiele 2 koruny 80 halierov; bielo 4 K, bielo páperové 5 K 10 h.; 1 kg veľmi fajne, ako snáh bielo, driapané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. paperie, sivé 6 K, 7 K; bielo fajnové 10 K; naj-fajnejšie paperie z prs 12 K, pri oblednani 5 kg. franko.

Hotové posteľe

z hustej tkniny červeného, modrého, bieloého alebo žltého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 120 cm široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 60 cm široký naplnený novým, sivým, veľmi trvácim mäkkým perím 16 K; polpapie 20 K; paperie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 3 K, 3 K 50 h., 4 K. Periny 200 cm. dlhé 140 cm. široké 12 K, 14.70 K, 17.80 K, 21 K. podhlavky 90 cm. dlhé 70 cm. široké 4.50 K, 5 K, 5.20 K, 5.70 K. Spodné periny z pevného vrážkovaného grádlu 180 cm. dlhé, 116 cm. široké 12.80, 14.80 K. Vývez s poštovou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezopovedné návrat peňazi obšírný cenník zdarma a franko.

S. Benisch v Deschenitz č. 826., (Čechy.)**Známo je vôbec,**

že len

LUDVIKA KÁLLAI-ho

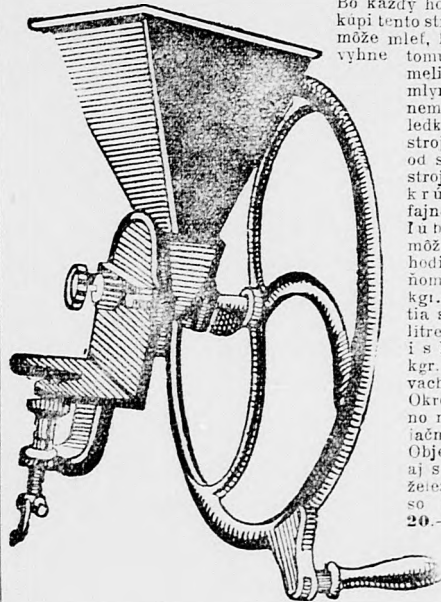
motorfabrika

Budapest, VI., Gyár-utca 28,

pri úplnej záruke litruje najchýrnejšie motor-mlátiace stroje. Po celej krajine pochvalne známých najlepších a najjednoduchších, pôvodných Ludvika Kállai motorov prosíme žiadať obrázkový cenník.

Upozornenie! Ludvika Kállai-ho vychýrenú motorovú fabriku netreba zameniť s druhými

firmami pod menom Kállai.

Netreba viac ísť do mlyna!

Bo každý hospodár, ktorý si kúpi tento stroj, vtedy a toľko môže mlieč, koľko potrebuje, vyhne tomu. Že by toto

melivo bolo horké a mlynárovi tiež nič nemusí platit, následkom čoho kúpený stroj vyplatí sa sám od seba. Na tomto stroji možno mlieč krúpy akejkoľvek fajnosti, bo sa dľa ľubosti regulovať môže. — Cez jednu hodinu možno na ňom somleť 30—40 kg. kukurice. Smesť sa doň na raz 4 litre kukurice. Stroj i s kolesom váži 14 kg. V hospodárstvech je ocenený. Okrem kukurice možno na ňom mlieč aj jačmeň, raž a žito. Objednať ho možno aj s doposlaním na železničnú stanicu a so zaobalením za 20.— K. Pri objednaní 10.— K. treba poslať. Objednávania vopred priama.

JÁN KONRÁD veľkého obchodného domu osada Budapešť, 230 Rákóczi-ut 8. A. U.

Cenník s 5000 vyobrazením na žiadosť pošle sa zdarma.

Čistého zvučného hlasu harmoniku

odosielam každému mojemu kupcovi, číslo 51. 23 1/2 x 14 centim. veľkosti, s dvojou registratúrou s 8 klapkami, so zátkou nad klapkami, cena 7.50 korún, s 10 klapkami 30 1/2 x 15 centim. veľkosti cena 9.— korún. Harmoniky začínú od 3.— kor.

K objednávaniu s poštovou dobierkou v budapeštianskej vývozní osade hudobných strojov

Jána Konráda**Budapest, 280. Rákóczi-ut 8. A. U.**

Cenník hudobných strojov s 5000 vyobrazeniami zdarma.

